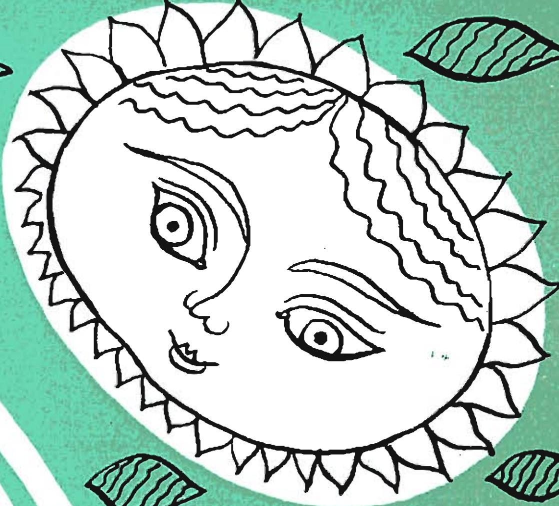
ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

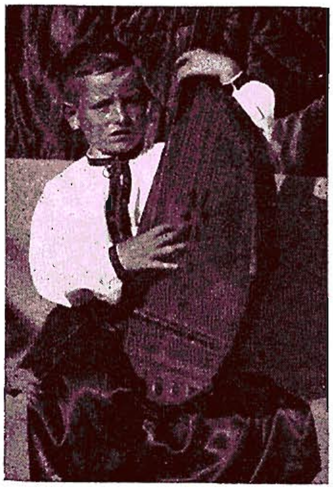
Ч. 2 (102

НАША ПОШТА

УСІМ, ХТО ПРИВІТАВ НАС З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ і НОВИМ РОКОМ,
ЩИРЕ СПАСИБІ
— складає —
ВИДАВНИЦТВО й РЕДАКЦІЯ „ВЕСЕЛКИ"

Любка Дзюбак зі Ст. Кетринс, Онт., Канада, прислала такого листа:

„Дорога „Веселко"! Дуже дякую за вміщення допису в грудневому числі про мої виступи на сцені і в радіо. Я і мій братчик, шестилітній Ігорчик, читаємо „Веселку" по два й три рази, бо ми її дуже любимо! Ми вже вміємо також складати віршики й колись пришлемо їх до „Веселки". До нашої Рідної Школи ходить багато українських дітей, але вони ще не передплачують „Веселки". Ми обоє граємо на бандурі, а навчив нас грати наш батько. Маємо власні ощадності, і з них складаємо як Різдвяний дарунок для „Веселки" — я два доляри, а брат Ігорчик один доляр. Закликаємо всіх українських дітей зі Ст. Кетринс і з інших українських шкіл Канади складати пожертви на наш дитячий журнал.

Відповідь Редакції: Дорогі Діти! Дякуємо за Вашого гарного листа, за світлину й за турботу про „Веселку". Сподіваємося, що, ідучи за Вашим прикладом, і інші діти в Канаді стануть передплатниками й читачами „Веселки". Будемо раді, як і від інших дітей з україномовних шкіл отримаємо листи, та світлини. Привіт!

РОЗГАДАЙМО!

1. ДОКІНЧІТЬ !

Він біленький такий
І, мов вата, м'який
І легенький, мов пух;
На полях, на ланах
І на гір раменах
Він лежить, мов кожух.
Розгадати це — сміх,
Це ж напевно є . . . . !

2. ЩО ЦЕ

а) Біле-біле, крил не має,
Рясно-рясно скрізь літає,
Білим пухом все вкриває?

— ⁂ —

б) Одна нога наперeді,
Друга нога ззаду —
Ой, як мене несе швидко,
Як на нього сяду!
Сиджу без тривоги,
Тримаю за роги,
А дорога, наче стяжка,
Стелиться під ноги.
Чи то віл, чи то змій?
Ну ж, відгадуйте мерщій!

Р. З.

— ⁂ —

3. ХТО ВІН ?

Отакий то він пан:
Має білий жупан,
Капелюх чорний має,
На мороз не зважає —
Коло хати стоїть,
Не рухнеться й на мить.
Та лиш сонце припече
Він водою зтече —
Геть розмокне жупан,
Пропаде білий пан!

Б. Д.

— ⁂ —

4. ВІРШ-НЕДОМОВКА

Сипле, сипле, сипле — — — — .
Вже присипав доли, гори,
Вже ввесь світ мов біле море,
Біле море без доріг.
Сипле, сипле, сипле — — — — .

Б. Лепкий

Замість рисок вставте відповідні букви.

— ⁂ —

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА СІЧЕНЬ 1963 р.: 1) ЗИМОВІ ЗАГАДКИ: а) Сніг; б) мороз; в) лід. 2) ЗІРКА — НЕ ЗІРКА: Метеор-комета. 3) ЗАГАДКИ-НЕДОМОВКИ: а) Київ; б) Чорне море — Дніпро.

ВЕСЕЛКА THE RAINBOW

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: "SVOBODA" — 'Veselka,' P. O. Box 346
Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Галини Мазепи. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.
Subscription $4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
П. Холодний — На санках

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрації Ю. КОЗАКА

МАРУШКА-ЧЕПУРУШКА І ЛЕСЬ-ПОБІГДЕСЬ

ЛЕСЬ ДОДЕРЖАВ СЛОВА

— Слухайте, діти! — сказала мама. — Ми з татом їдемо на фарму відвідати хвору тітку Олену. Не знаю, коли вернемось, тож пам'ятайте: ваша вечеря в льодівці.

— Добре, мамусю, — відповіла Марушка. — Я пригрію, з'їмо з Лесем і будемо чекати на вас.

— Не маєте чого чекати! Якщо б нас ще не було до дев'ятої, лягайте спати! Ми ключі маємо.

Марушка слухняно кивнула голівкою, а Лесь чогось подивився на стінного годинника.

— Чув, Лесю? — допевнялася мама.

— Чую, мамусю! Як дев'ята, то . . . хай уже буде дев'ята! Я додержу слова!

— Гаразд! — сказала мама. — Будьте чемні й не забудьте за шкільні роботи на завтра.

— А на санки можна? — запитав Лесь.

— Можна, тільки не задовго, — дозволила мама, цілуючи дітей.

Перед домом зашуміло авто й затихло. Поїхали...

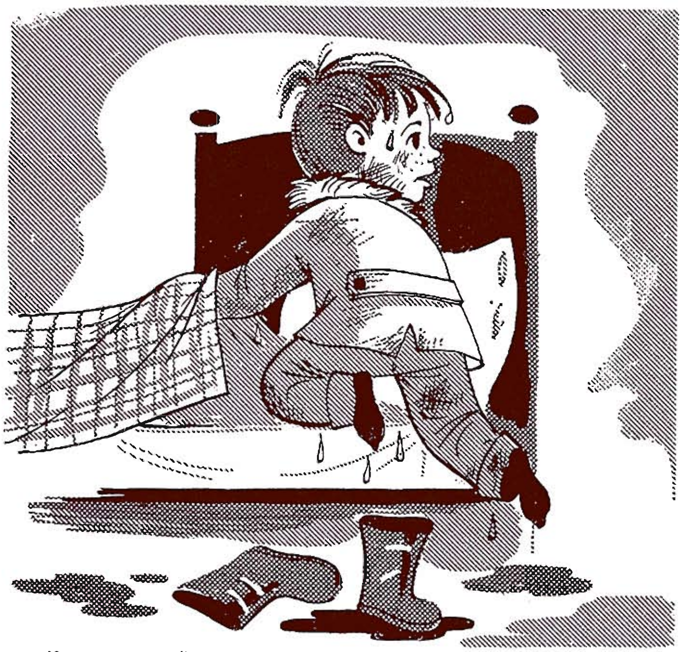
Лесь у їдальні підійшов до вікна і глянув на вулицю. Був зимовий пополудень, почалася відлига, на пішоходах з'явилися мокрі плями.

По той бік вулиці — парк. За крайніми деревами — горбок. З нього на саночках з'їжджали діти. Тільки Лесь подумав, що варто взяти санки, як сусідів Юрко ніби аж заспівав під вікном.

— Ле-е-сю! Ходи санкуватись!

Лесь уже надворі, тягне санчата, вийшли на горба, їдуть. Чудово! Надворі не холодно, сніг м'який. Правда, їхалося по всякому: часом Лесь був на споді, а санки зверху, часом не тільки руки, а й ніс його загрузав у заметах, мов то був не ніс, а термометр міряти температуру снігу.

Забави чергувалися одна за одною. Поки стемніло, хлопці поставили проти вулиці снігову бабу.

Була крайня пора йти додому, бо й одежа в Леся була мокра, і шматки снігу танули десь аж за ковніром. Але хлопці зараз же коло великої ліхтарні почали будувати снігову фортецю, і Лесь забув про дім і про своє „слово" . . .

Нарешті, Лесь пригадав собі обіцянку, що її дав мамі: лежати о дев'ятій в ліжку. Коли добігав до свого дому, то на церковній вежі годинник вибив повагом дев'ять разів, а рівночасно перед домом відізвався гудок татового авта.

— Уже приїхали! — мелькнуло в голові хлопця. — Боже, а я не вечеряв і не лежу в ліжку!

Не роздумуючи довго, побіг до дитячої спальні. Ледве скинув черевики, почув мамин голос:

— Діти вже сплять!

Тоді без надуми скочив під ковдру — в мокрій одежі, з брудними плямами від сажі. Для безпеки накрився з головою.

Мама прийшла до спальні, підняла ковдру і — що ж могла зробити інше, як не скрикнути від несподіванки:

— Ах, Лесю, що з тобою?

— Мамусю, але правда, що я додержав слова? — сказав Лесь, червоний, як спілий помідор.

Константина МАЛИЦЬКА - Віра ЛЕБЕДОВА *Ілюстрації В. ЗАЛУЦЬКОГО*

УРЯТУВАЛА!

Густий сніг падає з самого ранку. Такі вже гори насипало, світу Божого не видко! А вітер віє завіває, крутить білі тумани пустими полями, м'яким пухом вкриває дороги, що й сліду їх не знайшов би.

Край села стоїть хатина. Маленькі віконця ледве визирають із солом'яної загати, крижана рука Мороза рисує на них узористі квіти. Ух! Як темно сьогодні в хаті, як холодно! Погас вогонь у печі, недоварена страва стигне в невеликих горнятах. На постелі лежить хвора жінка, бліда-бліда, губи шепочуть щось у нестямі, важкий віддих підіймає груди. У неї в ногах на ліжку тулиться двоє малих дітей, загорнувши босі ноженята в стару кожушину. Тихо, сумно . . . В сінях почулося голосне тупотіння. То, мабуть, хтось обтрушує сніг із чобіт.

— Та й хуртовина сьогодні, крий, Матінко Божа! — заговорила жінка, хухаючи в руки. — Холодно ж у вас. Докинь, Катре, дров!

— Вогонь пригас, поки я з вами вернулася, — відказала Катря, накладаючи хворосту в піч. Жінка приступила до постелі.

— А що це вам, Петрихо? Нездужаєте? — спитала, нахилившися над хворою.

Хвора злегка заворушила блідими устами і жалісно застогнала.

— Мама вже від учора лежать отак у нестямі, — сказала Катря. — Не їдять, не говорять, а в грудях щось дуже харчить.

— Гарячка, — сказала стара сусідка, що прийшла відвідати хвору. — Простудилася десь, небога!

Катря обтерла хвартушком сльози, що самі так і напливали їй на очі.

— Чим би їм помогти, тітко? — запитала.

Стара похитала головою.

— Та яка тут поміч! Переборе слабість, то й видужає — на це зілля нема. Не плач! Краще звари чого оцим! — сказала, показуючи на дітей. — Я до вас зайду ввечері з Мариною, то й просидимо ніч за куделями, не так сумно буде тобі. А тепер бувайте здорові!

Ще раз глянула на хвору, зазирнула в горшки й вийшла.

Крізь відхилені сінешні двері закрався в хату холодний вітер. Високо спалахнуло полум'я в печі, хвора тремтіла з болю чи з холоду, жалісно постогнуючи. Катря мерщій кинулася накрити матір кожушиною. Потім налила теплої затирки в миску і покликала Степана та Явдошку вечеряти. Попоїли діти й полізли на піч гратися. Поклала Катря посудину в мисник, докинула дров у піч, внесла з сіней воду в хату, сіла коло постелі й задумалася.

Надворі лютує хуртовина, а в її душі, мов ті сніжинки, крутяться, снуються невеселі-журливі думки. Вже рік, як поховали батька, а тепер ось мати нездужають. Що жде їх завтра? До кого пригорнуться сиротята? Сльози так і здавлюють її, та вона боїться голосно захлипати, менші діти почують і теж почнуть плакати.

Малі шибки аж задзвеніли від вітру.

— Господи, що там діється? — подумала Катря й підійшла до вікна, затуляючи його подушкою, щоб на матір часом не повіяло. — Та чи то вже й справді нема ліків на мамину слабість? Мусять бути, але хто їх знає? Лікар певно щось порадив би. От, як торік заслабла Сенькова Олена, то привозили лікаря і — поміг. І пані вчителька казала їй сьогодні, що варто б послати по лікаря до міста . . .

Катрині думи перервали сусіди, що прийшли навідатися до хворої. Якось веселіше стало самітній дівчині, відомо — живі люди заговорять, потішать.

У хаті вже зовсім стемніло. Катря засвітила лямпу. Сусідки взялися прясти. Хвора закашляла і стала кидатися по постелі. Катря заридала.

— Цить, — потішили жінки, — під вечір усе слабість змагається. Переборється день, два і видужає.

— А може б їм лікаря? — крізь плач запитала Катря.

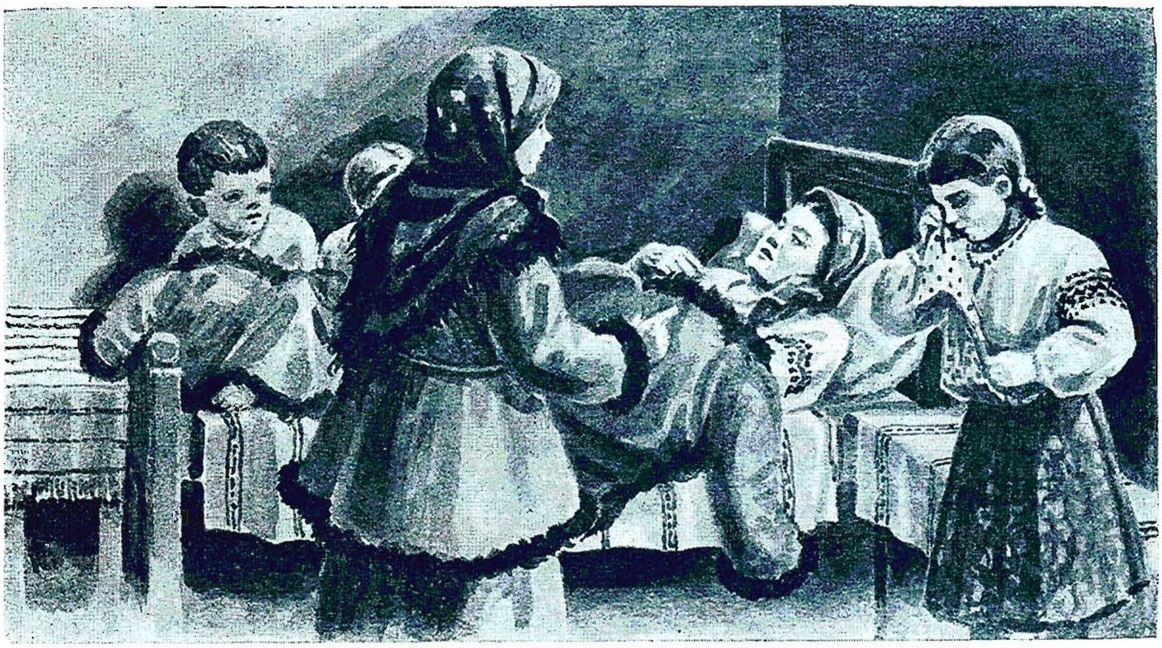
— Це було б добре, та звідки його тепер візьмеш? До міста, правда, три верстви, та сьогодні під таку хурделицю і кіньми не доб'єшся. Нема що й гадати — пожди до завтра, може хто коней позичить.

Катря чує, що тут одна хвилина рішає про життя її дорогої матері. Від постелі чути глухе стогнання і кашель, сусідки сумно переглядаються. Ні, вона не може довше ждати!

— Посидьте! — просить, встаючи з лави. — Піду ще по тітку Оксану.

— Та ми на цілу ніч вибралися, — кажуть сусідки. — Іди, нам буде з нею веселіше.

У грудневому числі „Веселки" з 1962 р. ви читали „Історію одного калачика", що його написала письменниця К. Малицька-Лебедова. Тепер друкуємо її оповідання про дівчинку Катрю, що своєю відвагою та завзяттям урятувала рідну маму від смерти. Було це давно, яких 50 або 60 літ тому, коли люди жили інакше, ніж сьогодні, не мали авт ні телефонів, але, як і тепер, знали і радощі, і горе. Дівчина Катря і нині є для нас прикладом великої любови та жертовности.

Катря поцілувала матір, накинула велику хустку на плечі, взяла мамині чоботи й вибігла з хати. Гострий вітер обвіяв її розпалене личко, зморозив умить незасохлі ще сльози.

На воротях постояла хвилину, а там звернула доріжкою ліворуч. Не туди до тітки, не туди! Та вона й не думає про тітку, вона йде в місто по лікаря. Її тяжкі чоботи западають глибоко в замети, сніг б'є в очі, та їй байдуже, аби вийти на шлях, а там уже простісінько в місто.

Вона йде не спиняючись, аж душно робиться їй з утоми. Чоботята повнісінькі снігу . . . Чи далеко ще до міста? Дивиться в далину, переводячи дух. У темряві не видко, бо сніг сипле густо-густо. Їй робиться страшно самій серед ночі. Якась велетенська постать з простягнутими руками суне просто на неї . . . Боже, що це? Іти чи вернутися? Ні, хай буде, що буде! Катря йде сміливо далі. А мара все крутиться при дорозі . . . Катря вже біля неї. Ах, це вітер крутить снігом! Знехотя всміхнулася сама до себе. Йде далі. Ноги втомилися, ледве ступають.

Якби так де сісти і хвилинку спочити, хоч би і в сніг лягти на часочок! Та годі! Можна так заснути, що сніг засипав би її на смерть. А там мама вмирають! І знову з усієї сили рвонулася вперед через замети.

У далині заблимало світло.

— Ах, та це вже місто! — скрикнула втішно. — Ще трошки, лікар живе тут недалеко.

Вона знає, де — і лікар її знає, навесні щепив її проти віспи в школі — такий добрий пан! Міцніше зав'язує хустку, бо холод починає дуже дошкуляти, хоч піт заливає личко. Пальців на ногах не чує, мабуть, позамерзали в снігу, що насипався в чоботи.

Серед шуму метелиці почулися протяжні звуки вежового дзиґаря. Катря зупинилася, рахувала удари. Була десята година, коли опинилася перед домом лікаря.

— А як нема вдома? — блиснула страшна гадка в голові.

Напружила останні сили, щоб дійти до дверей. Простягає руку до дзвінка, замерзлі пальчики надавлюють ґудзик і — дівчинка знесилена падає на поріг.

Лікар ще не спав, сидів у кімнаті, читав часопис. Та що це, чи свист вітру, чи справді хтось задзвонив знадвору? Почав наслухати. Ні, мабуть, так здалося, бо вдруге дзвінка не чути.

Через якийсь час двері з кухні відхилилися і в них показалася голова старого Хведора.

— Якесь дівча замерзло в нас на порозі, — заговорив. — Я вертався з міста, побачив його і взяв сюди.

Лікар побіг у кухню. Обсипана снігом, лежала на тапчані Катря, мов нежива. Роздягли її та й стали розтирати посиніле тіло. Згодом рум'янець закрасив бліде личко, уста щось зашепотіли.

— Гаразд! — скрикнув лікар. — Розігрій, Хведоре, самовар — треба її напоїти теплим чаєм.

Катря розплющила очі й сіла на тапчані.

— До мами! — шепнула вона. — Мама вмирають! Ідіть, пане, рятуйте їх!

— А звідки ж ти, дитино? — запитав лікар.

— Не знаєте? Я Катря Лисаківна з Річки. Та ж ви мене навесні в школі проти віспи щепили, — дивувалася Катря, що її не пізнають.

Лікар усміхнувся.

— З ким же ти сюди прийшла?

— Я сама прийшла по вас.

— Прийшла сама в таку хуртовину? Сама вночі? — аж сплеснув руками старий Хведір.

— Страшно було йти, ой, як страшно, але там мама вмирають! Ходімо вже до мами! — говорила Катря, встаючи з тапчана.

Трохи згодом вона сиділа за столом і пила чай, а Хведір запрягав коней. Лікар розпитав про недугу, взяв з собою ліки, і ось Катря, закутана в тепле хутро, їхала разом з лікарем у село.

***

Сусідки, що сиділи коло слабої, немало дивувалися, чому дівчина з тіткою не приходять. Аж ось задзвенів дзвінок перед ворітьми, і за хвилину пан у хутрі, а з ним і Катря вступили в хату. Лікар приступив мерщій до хворої і почав її оглядати. Катря не спускала з нього очей.

— Хоч і дуже слаба твоя матуся, — заговорив лікар, — та є ще надія. Я приїду ще завтра, привезу деякі ліки, а тим часом робіть те, що я скажу.

А коли від'їздив, сказав до Катрі:

— Ти покликала мене, дитино, саме вчас. Коли б заждали до ранку, то було б уже пізно. Твоя відвага спасла матір від смерти.

Катря з сльозами радости припала до материної постелі.

А надворі лютувала хуртовина, сніговий туман засипав сліди, і шум вітру заглушував у нічній пітьмі згуки дзвіночків при санках.

Пояснення слів:

Затирка — страва з молока із дрібно потертим тістом; **верства** — давня міра довжини на Сході Европи, подібна менш-більш до американської милі; **хурделиця** — снігова буря, метелиця, заметіль; **дзиґар** — великий годинник із дзвоном, звичайно на вежі або на високій будівлі міста; **тапчан** — дощана мебель, що служить і за софу і за ліжко.

Володимир МАЦЬКІВ

КОЗАЦЬКІ СИНИ

Сценічна картина з козацьких часів. Подія відбувається в XVII столітті.

І ВІДСЛОНА

Вигін серед поля. Здаля видно село.

(Входять козацький сотник і рядовий козак).

СОТНИК. Гарна погода! Не поскупився Господь на свої дари: хліб зародив нам, як ніколи. Аби щасливо його зібрати, було б за що дякувати Богу!

КОЗАК. Правда, пане сотнику! Поблагословив нас Господь цього року.

СОТНИК. Не знати тільки, чи збережемо. Надійшла вістка, що татари прорвались на наші землі, і саме тому я наказав поготівля. Треба берегтись, бо за біду не важко! Татарам легко підкрастись поміж збіжжям і вночі, коли село спить, напасти на сонних людей та накоїти лиха.

КОЗАК. Ми завжди напоготові!

СОТНИК. Звичайно, на те ми козаки, щоб боронити рідний край. Тому мусимо все мати відкриті очі й вуха. Твоє діло, козаче, таке: підеш на оцей горбок, звідти розглянеш околицю; сховаєшся за он тим високим деревом і будеш стежити, чи нема чого підозрілого. Дивись пильно на поля, вкриті збіжжям, бо в ньому можуть бути татари. Якщо б ти щось підозріле побачив, зараз дай знати тричі пострілом. Увечері тебе змінимо. Гляди ж, добре пильнуй, на все май око!

КОЗАК. Гаразд, сотнику! *(Обидва відходять).*

(Хвилина тиші: гути щебетання пташок і сопілку пастушка. За сценою виникає гамір, перериваний вибухами сміху і вигуками, стає все голоснішии, і за хвилину починають виходити діти, дівчата й хлопці — зразу кількоро, опісля більше).

МАРУСЯ. Як тут гарно сьогодні!

ЯРИНКА. А й справді! Сонечко гріє, збіжжя, мов море, хвилює, пташки співають.

МАРУСЯ. Така прегарна наша Україна! Мабуть, кращої країни немає в цілому світі!

ЯРИНКА. І я думаю, що немає. Як тут весело! Аж співати хочеться!

ГАФІЙКА. То заспіваймо якусь гарну пісеньку!

МАРУСЯ. Заспіваймо! А що?

СОФІЙКА. Може, виведім „кривий танець"?

ДІВЧАТА. Так, так, „кривий танець"![1])

(Дівгата стають до „кривого танцю", хлопці збоку приглядаються до гри).

Ми кривого танцю йдемо,
Ми в нім кінця не найдемо,
Ані кінця, ані ладу,
Зачинаймо від переду . . . і т. д.

МАРУСЯ *(по закінгенні гри)*. Ми тут гуляємо-радіємо, а мені щось інше пригадалося.

ДІВЧАТА. Що, що таке?

МАРУСЯ. Ви знаєте: недавно помер козак Григор, що поранений вернувся з походу.

ДІВЧАТА. Авжеж, знаємо!

МАРУСЯ. Він був добрий козак: віддав свою кров і життя за нашу батьківщину, за Україну.

ДІВЧАТА. Це правда, Марусю!

БОГДАНКО *(показує на Данилка)*. Його син Данилко буде такий самий.

ХЛОПЦІ *(гордо)*. І ми всі!

МАРУСЯ. Може б ми звеличали пам'ять цього козака?

ДІВЧАТА. Добре, але як?

МАРУСЯ. Дивіться, скільки квітів на леваді! Нарвімо їх, сплетім гарний вінок і прикрасім ним могилу нашого героя.

ДІВЧАТА. Добре, добре, прикрасім!

ГАФІЙКА. Дівчата, ходімо на леваду по квіти!

СОФІЙКА. Вибираймо щонайкращі!

ДІВЧАТА. Ходім! *(Виходять)*.

ІВАСЬ. А що ми, хлоп'ята, робитимемо?

ГРИЦЬКО. Я знаю, що: заграймо в „козацький герць"!

ДАНИЛКО. Атож! Це гарна забава!

ІВАСЬ. Міцні хлопці будуть за коней, а менші — козаками. Ставайте у два ряди!

(Хлопці стають у два ряди, менші сідають на плегі міцніших. „Козаки" тримають руки на грудях і тільки ліктями намагаються звалити противників з „коней". Переможені відходять набік. Треба влаштувати так, щоб змаг не закінгився заскоро. Забава триває кілька хвилин серед сміху та вигуків: „Стривай же!" — „Ось я тебе!" — „Ні, не піддамся!" і т. д.[2]).

ІВАСЬ. Годі вже, козаки й коні! Ось і дівчата йдуть! *(Входять дівгата з квітами)*.

ЯРИНА *(жартома)*. Авжеж! Ми не дармували так, як ви.

ГРИЦЬКО. Дармували! . . Ви тільки квітки рвали, а ми на війні були!

СОФІЙКА. Ну, гаразд! Тепер відпочивайте! Сідаймо отут, дівчатка! Я плестиму, а ви подавайте мені пучечки квіток та зéлені, тільки добре барви підбирайте!

МАРУСЯ. Це буде дуже гарний вінок.

СОФІЙКА. Він повинен бути гарний. Наш панотець говорив, що це заплата за жертву крови. Ви розумієте, що то жертва крови?

УСІ. Авжеж!

ЯРИНКА. Це буває тоді, як хтось свою кров проллє за рідних, за батьківщину.

(Під гас плетіння вінка хлопці обступили дівгат, приглядаюгись до їх роботи).

ДАНИЛКО. Це на могилу мого батька?

ЯРИНКА. Так, Данилку! Це наша заплата за його жертву.

ГАФІЙКА. Він був славний козак!

СОФІЙКА. Може б ми заспівали при цій роботі?

ДІВЧАТА. Чом не заспівати? Хто починає?

ГАФІЙКА. Я починаю. *(Заспівує „Гей, на горі там женці жнуть . . .", дівгата і хлопці підхоплюють. Деякі хлопці маршують кругом дівгат. Нараз за сценою відзиваються три постріли. Всі, що сиділи, схоплюються на ноги)*.

ІВАСЬ. Це на тривогу! Щось сталося?!

БОГДАНКО. Може татари? Я чув, що вони з'явилися в Україні.

ГРИЦЬКО. Недарма сотник розставив козаків на чатах!

(З села долітають стурбовані голоси: „Івасю! Марусю! Данилку!" Чути удари дзвона).

ДІВЧАТА. Матері! . . Кличуть нас!

ХЛОПЦІ. Біжім додому! Мерщій!

(Діти швидко вибігають. На вигоні стає пусто, тільки здалека гути гамір і вдари дзвона на сполох).

(Заслона)

(Продовження буде)

---

[1]) Замість „кривого танцю" можна використати іншу рухову пісню-веснянку давнішого походження.

[2]) Якщо є більше хлопців, можна додати ще якусь хлоп'ячу гру.

ЩО ЧИТАТИ?

ЦІКАВІ ПРИГОДИ РОСТИКА-КОЗАКА

Співробітниця „Веселки" Леся Храплива видала нову книжечку для дітей молодшого віку п. н. „Ростикова казка". В цій віршованій казці малий хлопчик Ростик розповідає своїм сестричкам, Ромашці й Руті, про те, як то він у мріях-снах на своєму дерев'яному коні поїхав на Січ і став козаком. На Січі запорожці дали йому козацький одяг, шаблюку, спис, а отаман вручив йому блискучу булаву. Під проводом Ростика козаки вирушили в похід і визволили бранців з турецької неволі. Після повороту додому Ростик розгромив москалів, що облягли Січ.

Казка прикрашена кольоровими образками Ніни Мудрик-Мриц, що є також співробітницею „Веселки". *В. Б.*

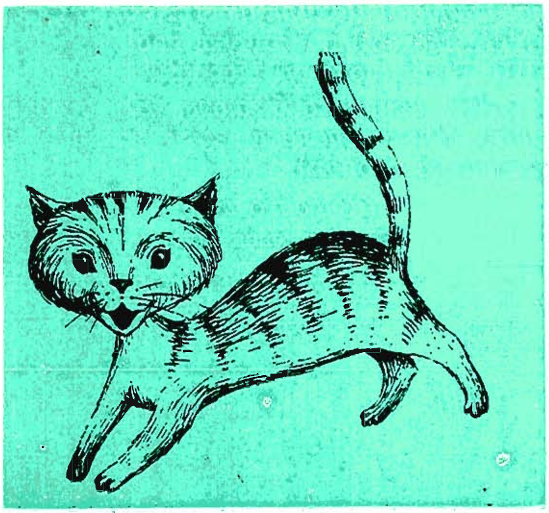
Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрації Юрія КОЗАКА*

КИЦЯ — ТИГРИЦЯ

В нас була гарненька киця,
Звали ми її — Тигриця,
Бо вона була смугаста
Й потягалась дуже часто.
Тільки „тигр" наш був малий
І ні трохи не страшний.

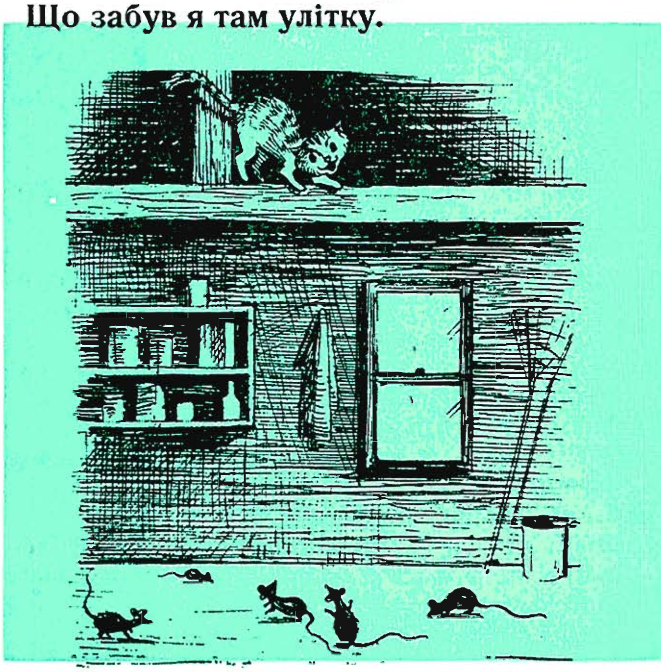
Кицька ця була пустунка,
Цілої сім'ї пестунка.
А проте, вважалась киця
Власністю малого Гриця.

Доглядав її старанно,
Все ставав до неї рано,
Купував їй їжу в баньці,
Щоб наїлась добре вранці.
Спробуйте спитати Гриця:
„Хто твій приятель?" — „Тигриця!"

І за це мав клопіт часом
Гриць із дідусем Тарасом.
Бо сварився дід Тарас:
„Ти лиш з кицькою ввесь час!"

Якось раз в вечірню пору
Дід Тарас ввійшов знадвору
І сказав: „От, миші вражі
Завелися в нас в ґаражі:
От дамо туди Тигричку —
Всіх їх виловить за нічку".
Поточили чисто свитку,
Що забув я там улітку.

І без зайвої розмови
Кицю він заніс на лови.
Спав Грицько наш чи й не спав,
Він за всіх раніше встав.
Був ясний, погожий ранок . . .
З'їла вся сім'я сніданок,
Каже дід: „Піди но, Грицю.
Подивись там на Тигрицю!"

Гриць мерщій в ґараж вбігає!
Де ж Тигриця?! Десь немає! . .
Тільки гляньте: що за танці,
Що за танці рано вранці!
Мишки бавляться веселі!
Киця ж . . . нявкає з-під стелі!

Все життя консерви їла
Й полювати не навчилась.
Тож звичайні мишки сірі
Їй були незнані звірі.
Геть втекла в одну хвилину
На горище по драбині.

Ґут взяли Ґрицуня смішки.
Крикнув: „Геть!” — і зникли мишки.
Зняв він кицю-бідолаху,
Що трусилася від страху,
Та й поніс її до хати,
Бо пора вже й годувати.

От Тигриця, так Тигриця,
Мишки сірої боїться!

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація І. БРИКОВИЧА

МОЇ САНКИ

Подивіться, хлопці і дівчата,
Чи ж не славні в мене ці санчата?
Вийду зранку на сніжок,
Розмотаю батіжок,
Сяду ззаду на санки,
Приберу до рук віжки —
Вйо!

Тільки ба . . . Не смійтесь, добрі люди!
Гей, а хто санки тягнути буде?
Нащо здався той сніжок,
І санки, і батіжок,
І Мороз та ще й Зима,
Як коня нема?

Я спіймаю Вітра-дармодуя
Та й його у шлеї запряжу я,
Батіжком я замахну:
— Гей же, Вітре! Гей, ану!
Хутко-швидко їдьмо ми
В гості до Зими!
Вйо!

Роман ЗАВАДОВИЧ

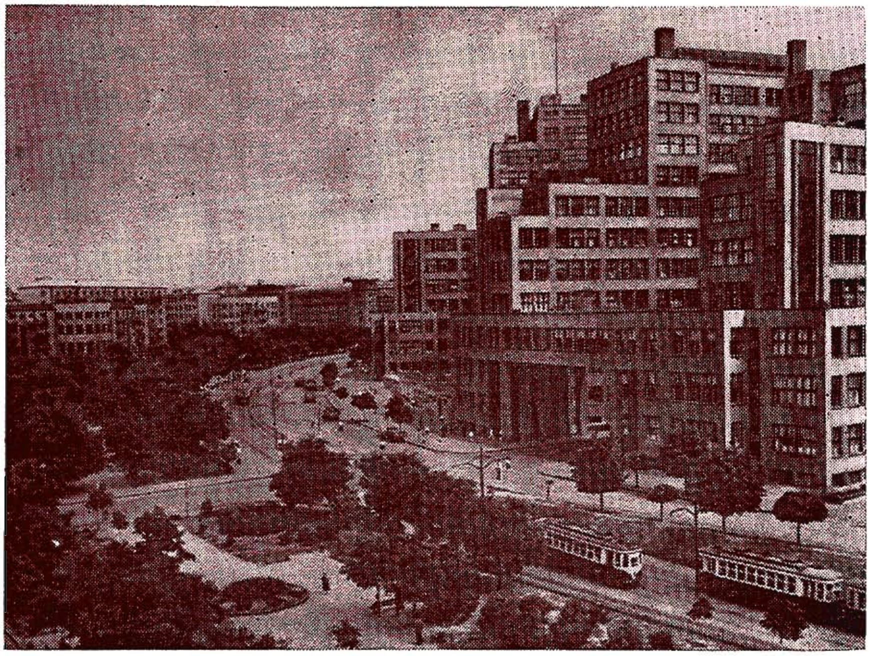
СЛОБОЖАНЩИНА

Хто Слобожанщини не знає,
Про Слобожанщину не чув?
Там лісостеп степам безкраїм
Привітно руку простягнув.

Порита балками-ярами
Блакитно мріє рівнина,
То тут, то там над берегами
Гайок зелений вирина.

Там Харків, місто промислове
У чорнім лісі димарів —
Двигтять закурені будови,
Дзвенить машин залізний спів.

Гуляє вітер над ланами,
До Дону котиться Дінець,
І Харків мерехтить вогнями,
Мов самоцвітний камінець.

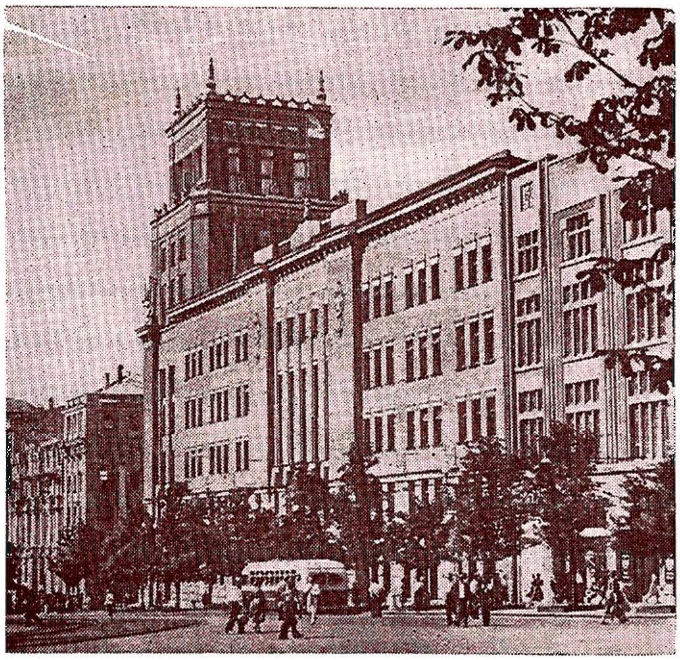
Вулиця в Харкові

СЛОБОЖАНЩИНА — СХІДНЯ ЧАСТИНА УКРАЇНИ

На схід від Києва, там, де міста Суми, Охтирка і Харків, простягається частина української землі, що зветься Слобожанщина, або Слобідська Україна.

Вдавнину тут на степах проживали всякі кочові орди-племена, які примандровували з Азії. Двісті років жила тут орда половців, які безнастанно нападали на українські землі над Дніпром і Десною та руйнували їх.

Українські князі вели завзяту боротьбу з половцями — ходили на них походами ген аж до ріки Дону. Боротьбою з половцями вславився особливо князь Володимир Мономах. Боротьба з половцями оспівана в знаному на ввесь світ нашому творі — в „Слові о полку Ігоря”. Ігор — це був князь, що панував у Новгороді Сіверському, на півночі України. 1185-го року він вирушив походом проти половців, в околицях сучасного Харкова звів з ними великий бій і — попав у половецьку неволю. З часів боротьби з половцями походить давній переказ про чарівне степове євшан-зілля. Запах цього зілля пригадав синові половецького хана рідні степи, і він утік з княжої неволі, у яку попав маленьким хлопцем. Поему про „Євшан-зілля” написав Микола Вороний. Вона надрукована в збірнику „Привіт, Україно, тобі!”.

Будинок міської ради в Харкові

Після половців почали нападати шляхами через степи Слобожанщини нові вороги України — татари. Боротьба з ними тривала довгі століття, і вся Слобожанщина обернулася на незаселений пустар — „Дике поле” аж до часів Козаччини.

На правому березі Дніпра — на Правобережжі — ставало українцям щораз тісніше жити, і довгі війни з поляками винищували край. Отоді тисячі козаків і селян почали переселюватись на лівий берег Дніпра — в порожні степи Слобожанщини. За короткий час постали нові міста — Суми, Лебедин, Охтирка, Харків і інші, заснувалося багато осель, що звалися слободи — від них і пішла тоді назва всього краю — Слобожанщина. Побудовано тут багато укріплень для оборони від татар, і все населення ходило завжди із зброєю напоготові.

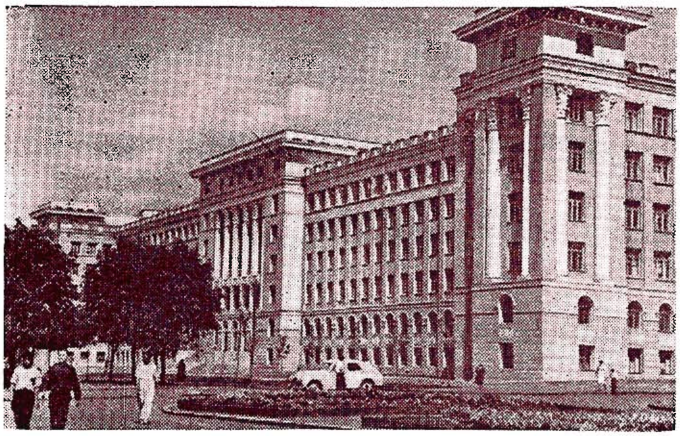
Усього триста років минуло від часу, як козак Харко заснував місто Харків, а тепер воно, друге величиною після Києва, місто України — начислює кругло мільйон мешканців. Харків став головним містом Слобожанщини. Лежить він над річкою Харковом — притокою Дінця.

Населення Слобожанщини зростало дуже швидко, бо родючий чорнозем приманював поселенців, а до Харкова примандровували всякі ремісники; згодом постали тут

численні фабрики, розвинулася багата промисловість — хемічна, харчова і інша, тут виробляють тепер усякі машини, як от трактори, льокомотиви, парові кітли, мотори, тут є також багато великих друкарень.

1805-го року в Харкові засновано перший на Україні університет; тепер є тут багато різних наукових закладів, шкіл, інститутів, театрів, музеїв, бібліотек.

У Харкові жив довгі роки і навчав у колеґіюмі славний український філософ і письменник Григорій Сковорода. В селі Основа, що вже з'єдналося з Харковом, народився відомий український письменник Григорій Квітка-Основ'яненко. Він і прожив майже все своє життя в Харкові, брав участь в заснуванні першого харківського

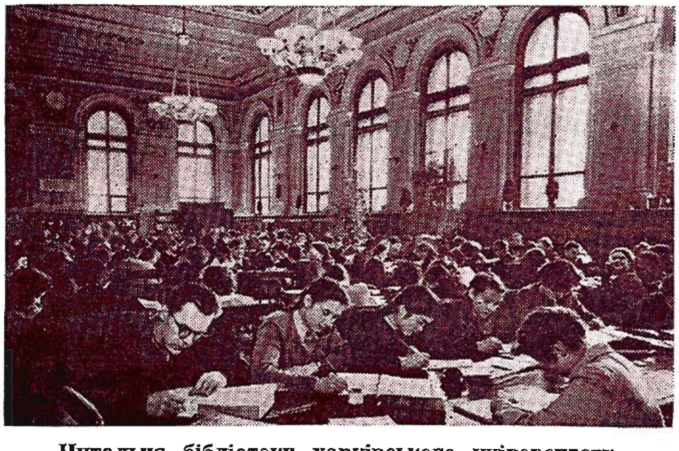
Медичний Інститут у Харкові

театру і згодом став його директором; при його участі тут почав виходити 1816 року журнал „Український Вісник".

Харків лежить у близькому сусідстві з Донецьким басейном — Донбасом і тому міг розвинутися на одне з найбільших промислових міст України. Він є також найважливішим залізничним вузлом у східній Україні — звідси йдуть залізничні шляхи в шістьох різних напрямках: до Києва, Москви, до Донбасу і Ростова над Доном, Миколаєва і Херсону над Чорним морем.

Інше важливе місто Слобожанщини, Суми, засноване в другій половині XVII століття селянами й козаками-переселенцями. Воно мало тоді назву Дикого Поля. Сумський козацький полк відібрав охоту татарам нападати на місто й околицю.

У Сумах розвинулася промисловість, зокрема виробляють тут машини й апаратуру для хемічної й вугільної

Читальня бібліотеки харківського університету

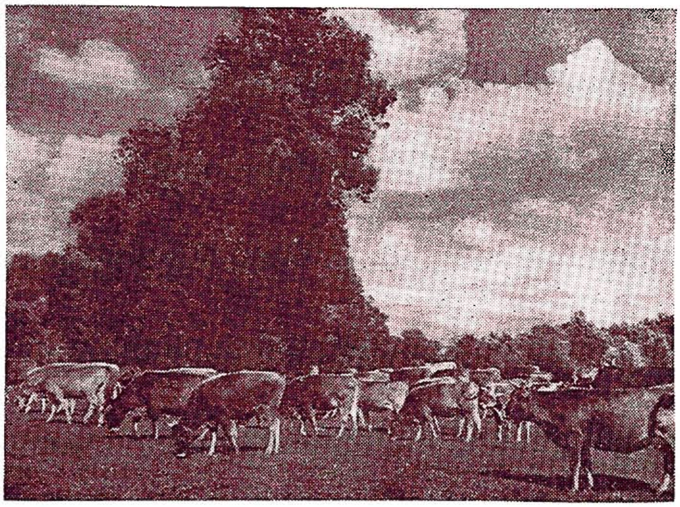
Вулиця в Сумах

промисловости та компресори високого тиснення. На Сумщині є великі плянтації цукрових буряків, що їх переробляють на цукор у місцевих цукроварнях, плянтації тютюну, велетенський завод суперфосфату, млини, цегельні, текстильні фабрики.

З пам'ятників архітектури звертає увагу Преображенський собор, якого позолочені бані збереглися досі. В Сумах є історично-краєзнавчий та мистецький музеї. Місто потопає в зелені.

Великий музей з картинами українських малярів є також в іншому місті Слобожанщини — Лебедині. Околиці цього міста славні рогатою худобою й птахівництвом.

На Слобожанщині лежить стародавнє місто Путивль, оспіване в „Слові о полку Ігоревім". З цього міста новгород-сіверський князь Ігор Святославич вирушив у свій славетний похід проти половців. На мурах цього міста

Стадо расових корів в околиці Лебедина

дружина князя Ігоря — Ярославна оплакувала рани й неволю свого геройського чоловіка. Виїмки зі „Слова" були друковані у „Веселці" ч. 6, 1955 р. з ілюстраціями П. Андрусева. У путивльському музеї зберігаються численні пам'ятки багатовікового минулого міста.

Слобожанщина — це погранична земля, яка межує з Московщиною, тому тут — найбільше по містах — живуть також москалі. Приманюють їх багатства України, і українське добро вивозять вони у Московщину, грабуючи наш край, як колись половці й татари.

Але перетривав український нарід століття в боротьбі з степовими наїзниками-грабіжниками, перетриває й московсько-большевицьку неволю і стане сам володарем своєї землі та її безмежних багатств.

Б. Д.

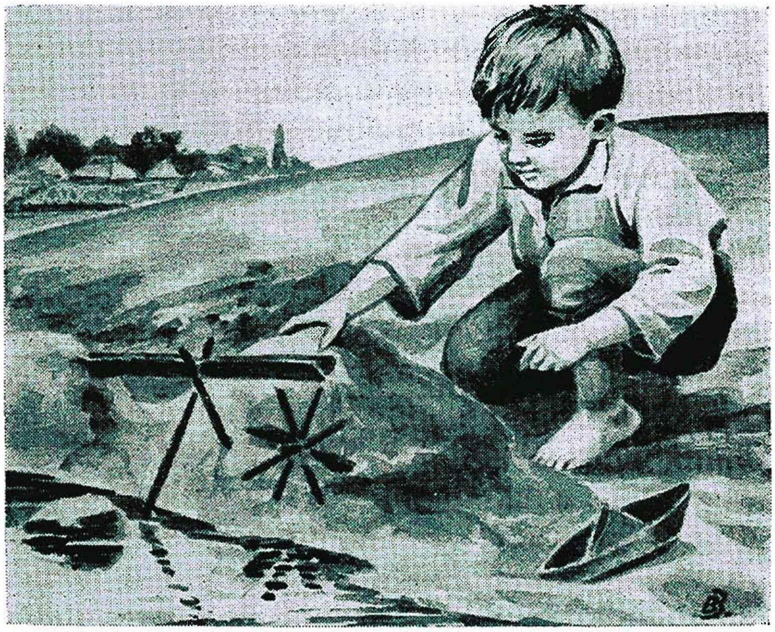
Мирослав ПЕТРІВ *Ілюстрації В. ЗАЛУЦЬКОГО*

ПЕТРУСЬ

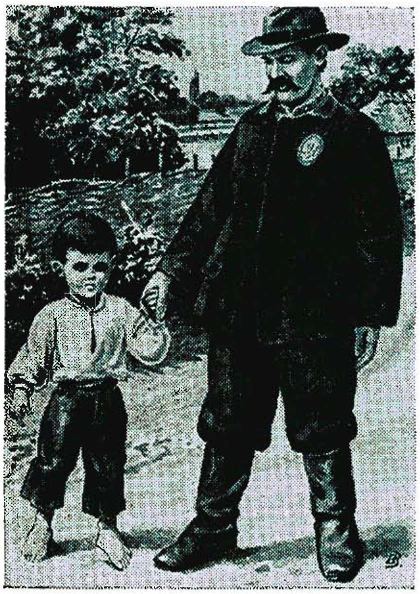
I

Раз жили дідусь і баба,
Був у них Петрусь, їх син;
Хлопчик бігав по левадах,
Над рікою грався він.
Тув робив малі човни,
Будував з піску млини,
Майстрував малі хатки,
Вудкою ловив линки.

Став до баби дід казати:
„Син наш буде інженер!
Подивись но, рідна мати,
Що він робить вже тепер!
От дитятко! От синок!
Він не любить іграшок,
Тільки б річка і ставок —
От дитятко! От синок!"

Та не сталось, як гадалось . . .
Баба вмерла, дід помер,
Хлопець плакав, сліз не стало,
Сиротою став тепер.

От нещастя! От жура!
Навіть хата їх стара
Завалилася сама —

Хлопець плакав, та дарма!
Війт, начальник довговусий,
Водить хлопця по селі:
„Хтось тебе прийняти мусить,
Адже люди в нас не злі!
Між людьми не пропадеш,
Розумніший станеш теж.
Люди добрі, гляньте тут:
Хто пригорне сироту?"

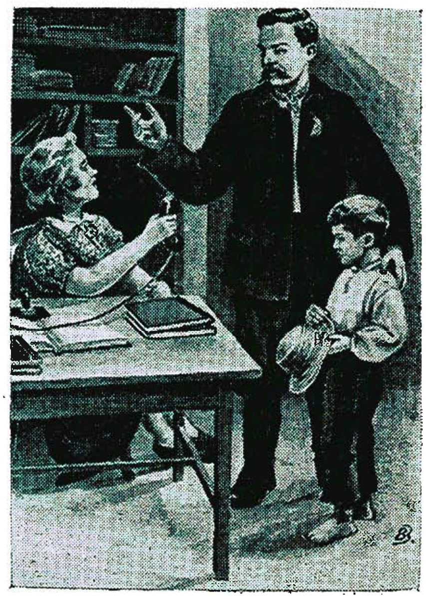
В Андріїхи гарна хата,
Та говорить жінка: „Ні!"
І Палагна, хоч багата,
Каже: „Нащо він мені?"
Загуділи люди враз:
„От, коли б хоч гуси пас!
Буде даром їсти в нас
Цей хлопчисько лоботряс!"

У хлопчини з жалю й болю
Сльози по лиці пливуть:
„За гірку сирітську долю
Лоботрясом мене звуть . . ."
„Не журися! — каже війт. —
Подивись на Божий світ,
В світі ти не пропадеш,
Ще щасливо заживеш.

Є у місті дім підхожий
Для сиріт, — хлоп'ят, дівчат,
Там ти житимеш, небоже,
Там тебе добра навчать.

Недалеко пошта, он,
А на пошті — телефон,
Я скажу слівець п'ять-шість,
Передам у місто вість".

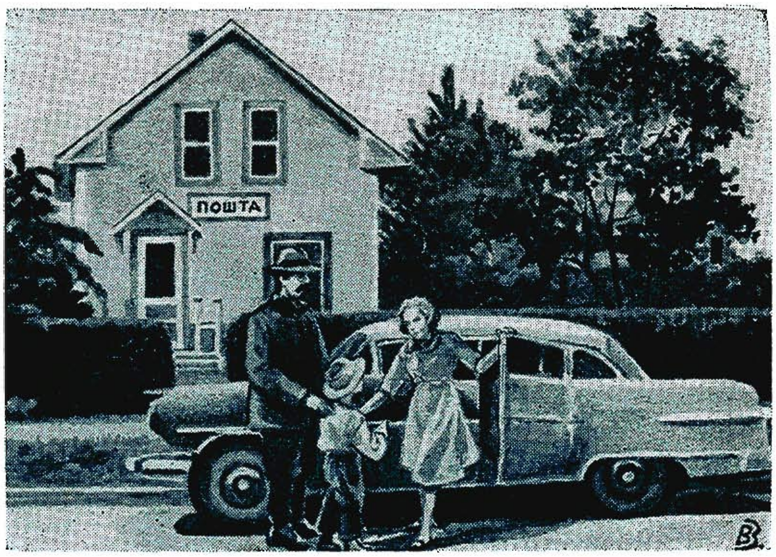
Увійшли вони в кімнату,
Тут промовив голова:
„Я прохаю Львів подати,
Номер: двісті сорок два".
А поштарка: „Підождіть!"
Крутить корбою й за мить
Трубку подає: „Беріть!
Львів! Будь ласка, говоріть!"

Описані тут пригоди Петруся відбуваються на західньоукраїнських землях зараз після закінчення першої світової війни.

Війт — так називали подекуди на західніх землях України голову села; як у місті урядує посадник, так на селі — війт.

„Тут Козівка! Хто говорить?
В нашому селі дитя...
Без опіки... справжнє горе...
Так, хлопчина... років п'ять.
Що, приймаєте? Гаразд!
Авто вишлете до нас?
Добре! Ще не пізній час,
Ми на пошті ждем на вас".

Чув Петрусь ці таємниці,
Думав гірко: „Я пропав!
Він лукавій чарівниці
Певно вже мене продав!"
А поштарка каже так:
„Ти сердешний неборак!
Ось водичка в казані,
Вмию я тебе... Що, ні?"

Каже хлопець: „Продаєте,
Не спитавши, комубудь —
Як я буду чистий, вмитий,
Більше грошей вам дадуть..."
Тут поштарка в плач і в сміх:
„Хто б таке придумать міг?!
Не пручайся! Шкода слів!
Хто б тебе продати смів?"

Зашуміло, загуділо...
Що це? Що це? Боже мій!
Щось страшенне прилетіло
І реве, мов лютий змій.
Чути з вулиці: тра-ра!
„Авто! — каже голова. —
Хлопче, вже іти пора!"
Змій ще трубить: тра-ра-ра!

Став хлопчина безталанний
Так тремтіти, мов листок,
А із змія гарна панна
Вийшла, двері тільки цок!
Вийшла панна та й пита:
„Де той хлопчик-сирота?
Ну, сідай зі мною. Так!
І не бійся — ти ж козак!"

Сів Петрусь, і змій здригнувся,
Ще й очима засвітив;
Довгий шлях звивався, гнувся,
Мов гадюка серед нив.
Хоч дорога немала,
Хоч висока там гора,
Змій ніде не приставав,
Гнався і ревів: тра-ра!

(Продовження буде)

КУТОК ЮНИХ ТАЛАНТІВ

МІЙ СОН

Мені снився гарний сон:
Я був справжній отаман,
Був у мене чорний кінь
І червоний-багряний жупан.

На коня сідав я, він скакав,
Та я думав посумнілий:
Чому він не білий,
Не такий, як наш Хмельницький мав?

Як збудила мене мама вранці,
То з жалю я аж заплакав трішки,
Що коня в мене немає
І я мушу йти до школи пішки.

Т. Швабінський,
читач „Веселки" з Клівленду

БОЯЗКИЙ ШПАК

Шпак ходив по стежці —
Щось там зашуміло,
Кинувся — злякався:
Сойка пролетіла.

Сів він під віконцем,
Наче й не боявся,
Грівся там на сонці,
Аж десь кіт узявся!

Втік шпачок чорненький
З-під вікна в садок,
На снігу дрібненький
Залишивсь слідок.

Оксана Химчак, 12 років,
учениця 7-ої кл., Ґлестонбурґ, Конн.

СТРАХ

(За арабською казкою переказав Б. Д.)

З міста Бейруту до Дамаску їхав верхи молодий чоловік. На дорозі побачив стару жінку із зморшкуватим обличчям, у подертій одежі. Вона сиділа під пальмою і жалісно плакала: „Хто забере мене до Дамаску?"

Їздець спинився, глянув на нещасну жінку і, зворушений її нуждою, взяв її на коня.

По дорозі чоловік запитав: — Що ти робиш? Як тебе на ім'я? Чому ти така нужденна, а твої очі палають гарячкою?

— Приятелю, — відповіла стара жінка, — я Чорна Чума.

Їздець затремтів від страху і намірився був скинути її з коня.

— Даремно, — промовила вона. Я уже й без твоєї допомоги дійду до Дамаску. Але не бійся — не зроблю тобі нічого злого. Навпаки, за твоє добре серце я готова задовольнити якесь твоє бажання.

— Гаразд! — відпові їздець. — Я завезу тебе до міста, але ти не відбереш там нікому життя.

— Це неможливо, бо на те ж я й Чума, щоб людям приносити смерть. Але можеш визначити мені, скільком мешканцям Дамаску можу я заподіяти смерть.

— Хай і так! Не більше, як шістдесятьом!

— Шістдесятьом? Згода! Одначе, — додав їздець, — як зможу я покарати тебе, якщо не дотримаєш умови?

— Знайдеш мене увечері за великою мошеєю та й уб'єш.

— Пам'ятай же!

Прибули до міста. Їздець пішов у своїх справах.

Першого дня померло в Дамаску від чуми п'ятнадцять осіб, другого дня — тридцять, третього дня — шістдесят.

Розгніваний подорожній побіг увечері за мошею і знайшов там стару жінку.

— То це так дотримуєш ти умови? — скрикнув він.

— Не гнівайся на мене і не роби мені жадних закидів, — відповіла жінка лагідним голосом. — Я додержала того, що обіцяла: першого дня я заподіяла смерть п'ятнадцятьом особам, другого — двадцятьом, а третього — двадцять п'ятьом.

— Але ж інші!? Померло ж разом сто п'ять осіб!

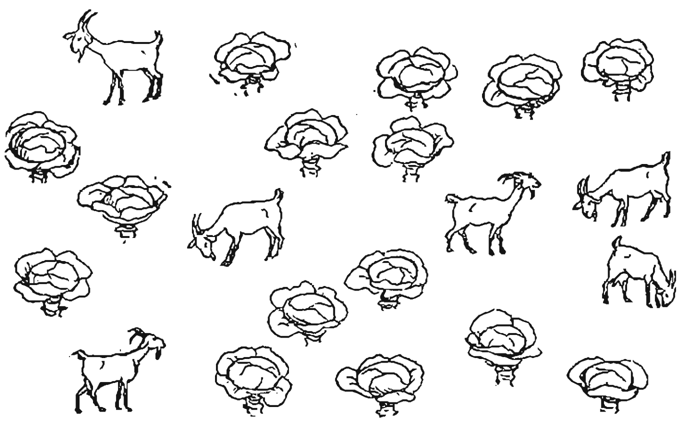
— Інші? Вони повмирали із с т р а х у!

Пояснення: Бейрут і Дамаск — міста в Сирії; **Чорна Чума** — грізна пошесна недуга, від якої колись вимирали масово мешканці сіл і міст. **Мошея** — мусульманська святиня.

Завдання: Яка пошесть, що її можна порівняти з чумою, загрожує сучасному світові? Чому так багато країн і народів легко стають жертвою цієї нової пошести?

КУТОК РОЗВАГ

ВІДДІЛІТЬ КІЗ ВІД КАПУСТИ

Спробуйте відділити кіз від капусти, провівши три прямі лінії.

— ⁂ —

ВІДПОВІДЬ НА ЗАВДАННЯ „ПЕРЕПРАВА ЧОВНОМ ЧЕРЕЗ РІЧКУ"

(„Веселка", грудень 1962 (ч. 12-100), стор. 15).

Переправа була влаштована так: на той бік річки переправилися спочатку два хлопчики. Один з них залишився там, другий повернувся і віддав човна повстанцям. Як тільки повстанець переправився на той бік, хлопчик повернувся за своїм товаришем. Вони вдвох переправилися на той бік, і знову один залишився, а другий повернувся і віддав човна повстанцям. Так переправилися всі повстанці.

МАВП'ЯЧИЙ СУД

Лисичка-сестричка і Вовчик-братік ішли дорогою і знайшли кусень м'яса. Лисичка каже:

— Це я м'ясо знайшла, і воно моє!

А Вовчик:

— Ні, це я знайшов, і м'ясо моє!

Почали сперечатися — ніяк не погодяться. Аж назустріч — Мавпа Фрузя. Просять її, щоб розсудила.

— Розсуджу, — каже. — Розділю м'ясо пополам. Ходім, розважу.

Розрізала Мавпа Фрузя м'ясо на два шматки і поклала на вагу. Шматки були нерівні і один з них переважив. Мавпа надкусила більший шматок і знову поклала на вагу. Тепер цей шматок був менший, а переважив той, що спершу був менший. Надкусила Мавпа цей другий шматок. Але знову перший шматок був тяжчий. Мавпа знову його надкусила. Отак надкушувала й надкушувала, поки й з'їла все м'ясо. Тоді й каже:

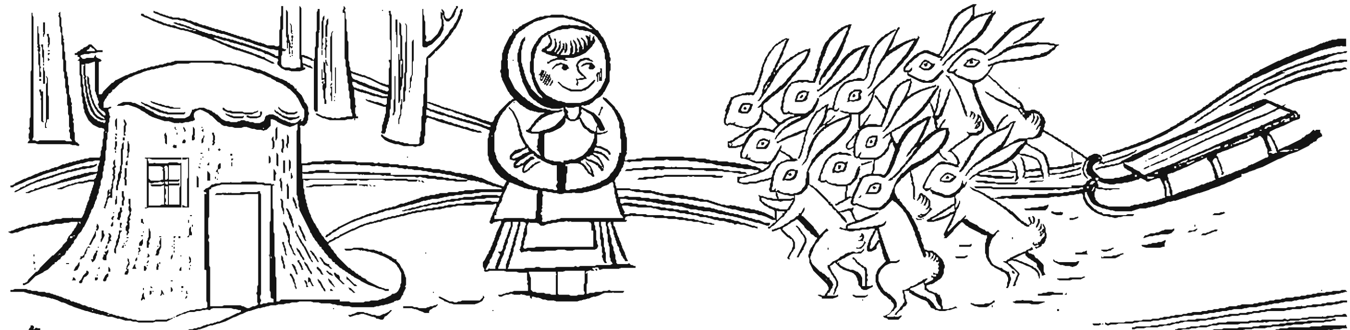
— Отак ви самі не погодилися, а я — поживилася! Спасибі вам. Прощавайте! — пострибала по дереву та й пропала. А Вовк і Лисиця стоять та роти роззявили . . .

За корейською казкою *Б. Д.*

ДІТИ! Зберігайте окремі числа „Веселки" і складайте їх у річник. Оправлені в одну книгу числа журналу будуть прикрасою Вашої бібліотеки.

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: Юрій КОЗАК*

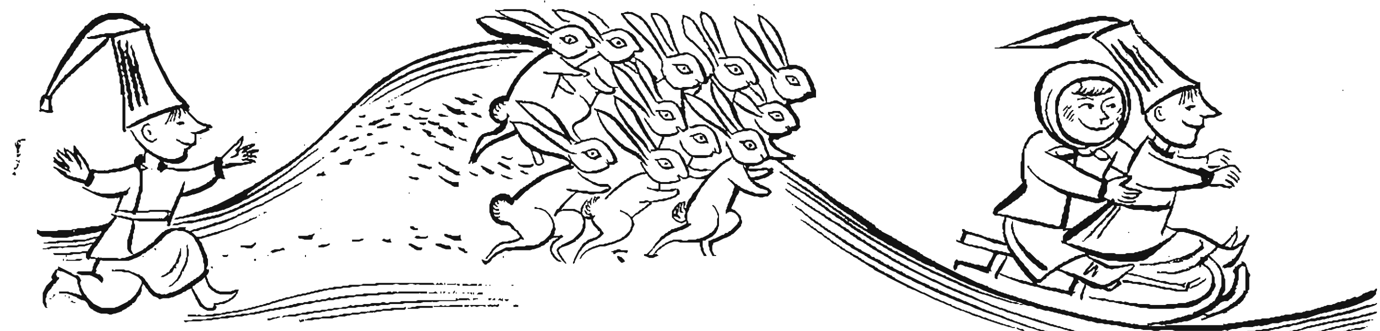
ГОЦА ДРАЛА

У ліску була долинка,
А в пеньку — мала хатинка.

В тій хатині проживала
Непосида Гоца Драла.

Раз до Гоци зайченята
Притягли малі санчата.

І прибіг за ними ґномик,
Парубійко Ромтомтомик.

На переді Гоца сіла,
Ззаду ґнома посадила.

А зайцям дала пораду:
„Ви біжіть за нами ззаду!"

Утомились зайченята,
Просять: „Дай і нам санчата!"

Хоч було там місця мало,
Тузінь їх понасідало.

Як з горбочка вниз помчались,
Тріс санчата — і зламались.

З кучугури край дороги
Видно лиш хвости і ноги.

Із заметів Гоца Драла
Зайченят повитягала.

Всіх зогріла у хатинці,
Ще й дала по морковинці.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Illustrations: P. CHOLODNY
Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА
UKRAINIAN TALE — BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XVIII: НА ЗУСТРІЧ СОНЦЮ ВОЛІ
CHAPTER XVIII: TOWARD THE SUN OF FREEDOM

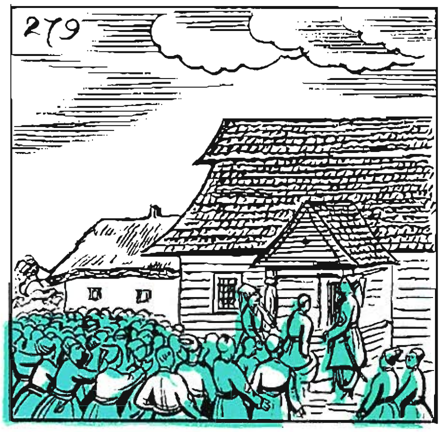
З церков виходили з корогвами, а священики хрестами благословляли визвольне військо.

The people were coming out of the churches with banners, and the priests were blessing the liberation army.

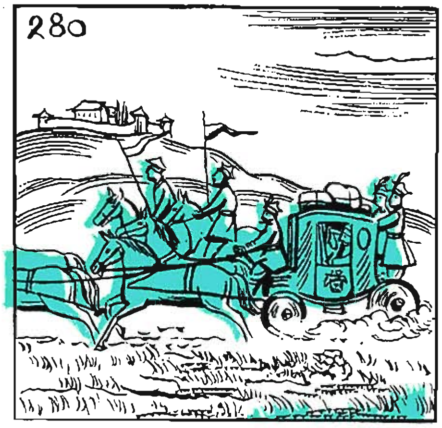
На вулиці перестріла Богдана-характерника стара мати: — Прийміть моїх синів до війська!

An elderly woman met Bohdan-the-Sorcerer on the street: — "Take my sons into the army!"

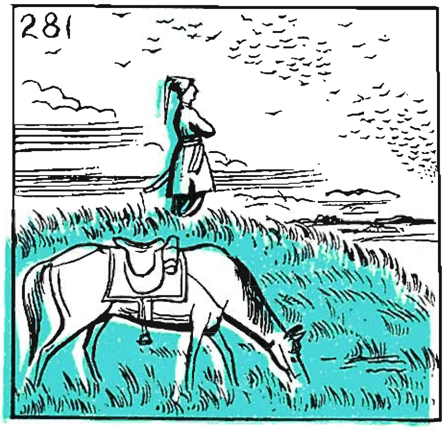
Кожного дня тисячі селян і міщан зголошувалися до рідного війська.

Every day, thousands of peasants and burghers were voluntarily joining the native army.

Польські пани - землевласники заздалегідь зі служобою і добром залишали свої двори, утікаючи на захід.

The Polish landlords were leaving their mansions and fleeing to the West with their goods and servants.

Богдан - характерник стояв на могилі і дивився, як небом пролітали хмари чорного вороння.

Bohdan-the-Sorcerer stood on a burial mound and looked at the carrion crows high up in the skies.

А проти козацького війська повів польський вождь Степан Потоцький свої панцерні полки.

And the Polish Hetman Stephen Potocky led his iron-clad regiments against the Kozak army.

(Кінець вісімнадцятого розділу)

(End of Chapter XVIII)